

Perihan GÜNER¹

Orcid: 0000-0002-3512-296X

Figen İNCİ²

Orcid: 0000-0002-9977-4297

Nazmiye YILDIRIM³

Orcid: 0000-0003-2279-2865

¹ İstanbul Bilgi Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri
Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

² Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği
Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye

³ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh
Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim
Dalı, Bolu, Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):
Figen İNCİ

figeninci@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

Kanser; hemşirelik bakımı;
başıetme; iş memnuniyeti.

Keywords:

Cancer; nursing care; coping; job
satisfaction.

Hemşirelerin Kanser Hastalarıyla Çalışmaya İlişkin Görüşleri, Başıetme Biçimleri, Memnuniyet Düzeyleri ve Memnuniyet Düzeylerinin Yordayıcıları

Nurses' Opinions on Working with Cancer Patients, Their Coping Styles, Their Satisfaction Levels, and the Predictors of the Satisfaction Levels

*Bu çalışma Vehbi Koç Vakfı Hemşirelik Fonu tarafından desteklenmiştir.
[hibe numarası 2016.2-2].

Gönderilme Tarihi: 4 Mart 2024

Kabul Tarihi: 27 Kasım 2024

ÖZ

Amaç: Bu araştırma onkoloji alanında çalışan hemşirelerin kanser hastalarına bakım vermeye ilişkin görüşlerini, başıetme biçimlerini, memnuniyet düzeylerini ve memnuniyet düzeylerini yordayan faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Ülke çapında gerçekleştirilen çalışma tanımlayıcı ve kesitsel türdedir. Araştırmanın örneklemini, Türkiye’de hasta kapasitesi fazla olan 32 hastanenin onkoloji bölümünde çalışan toplam 1189 hemşire oluşturmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek hazırlanan anket formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, t testi, Varyans analizi, Pearson korelasyonu ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşireler, kansere ve kanser hastalarının bakımına ilişkin olumsuz görüşler bildirmiştir. Kanser hastalarıyla çalışmaktan orta düzeyde memnuniyet duyan hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmanın olumsuz etkileriyle başıetmede, ekip olarak birbirini destekleme (%53.8) ve hobilerle ilgilenme (%44.2) yöntemlerini kullandıkları görülmüştür. Hemşirelerin yaşı, eğitim düzeyi, hastane tipi, çalışma biçimi, onkolojide çalışılan birim, hemşire olarak ve mevcut hastanede çalışma süresi, onkolojide isteyerek çalışma durumu, çalıştığı birimi değiştirme isteği ve psikososyal bakımla ilgili eğitim alma durumu çoklu regresyon analizine dâhil edilmiş, model, hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin memnuniyetini tahmin etmede anlamlı bulunmuş ve varyansın %23’nü açıklamıştır. Özel hastanede çalışmak, onkolojide çalışmayı seçmiş olmak ve çalıştığı birimi değiştirmeyi istememek kanser hastalarıyla çalışma memnuniyetinin bağımsız yordayıcıları olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelerin kansere ve kanser hastalarının bakımına ilişkin algılarının değiştirilmesine ihtiyaç vardır. Onkoloji alanında çalışacak hemşirelerin seçiminde ve çalışma koşullarının düzenlenmesinde dikkate alınabilecek sonuçlar ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

Objective: The study was carried out to determine the opinions of nurses working in the field of oncology about working with cancer patients, their coping styles, their satisfaction levels and the factors that predict their satisfaction levels.

Methods: The study, conducted nationwide, is cross-sectional and descriptive. The sample of the study consisted of a total of 1189 nurses working in the oncology departments of 32 hospitals with high patient capacity in Turkey. The data were collected with a survey form prepared by the researchers by reviewing the relevant literature. Descriptive statistics, t test, analysis of variance, Pearson correlation and multiple regression analysis were used to analyze the data.

Results: Nurses reported negative views regarding cancer and the care of cancer patients. It was observed that nurses who were moderately satisfied with working with cancer patients used the methods of supporting each other as a team (53.8%) and engaging in hobbies (44.2%) in coping with the negative effects of working with cancer patients. The nurses' age, education level, hospital type, working style, oncology unit, working time as a nurse and in the current hospital, willingly working in oncology, willingness to change the unit they work in, and receiving training on psychosocial care were included in the multiple regression analysis. It was found to be significant in predicting satisfaction with working with patients and explained 23% of the variance. Working in a private hospital, choosing to work in oncology, and not wanting to change the unit they work in were determined as independent predictors of satisfaction with working with cancer patients.

Conclusion: There is a need to change nurses' perceptions about cancer and the care of cancer patients. Results have emerged that can be taken into account in the selection of nurses to work in the field of oncology and the regulation of their working conditions.

Kaynak Gösterimi: Güner, P., İnci, F., Yıldırım, N.,(2025). Hemşirelerin Kanser Hastalarıyla Çalışmaya İlişkin Görüşleri, Başıetme Biçimleri, Memnuniyet Düzeyleri ve Memnuniyet Düzeylerinin Yordayıcıları. *EGEHFD*, 41(2), 227-237. DOI: 10.53490/egehemsire.1447016

How to cite: Güner, P., İnci, F., Yıldırım, N.,(2025). *Nurses' Opinions on Working with Cancer Patients, Their Coping Styles, Their Satisfaction Levels, and the Predictors of the Satisfaction Levels*. *JEUNF*, 41(2), 227-237 DOI: 10.53490/egehemsire.1447016

GİRİŞ

Kanser, tıbbi ve teknolojik gelişmelere rağmen hala en sık görülen hastalıklar arasında yer almaya ve önemli bir küresel sağlık sorunu olmaya devam etmektedir. Küresel kanser yükünün 2040 yılında 28.4 milyon vaka olması beklenmekte; bu da 2020'ye göre %47.0'lik bir artış anlamına gelmektedir (Sung, Ferlay, Siegel, Laversanne, Soerjomataram ve diğerleri, 2020). Türkiye'de ve dünyada kanserin görülme sıklığı artmaya devam ederken, kanser bakımında karşılaşılan zorluklar da artmaktadır (TUIK, 2024; WHO, 2024). Literatürde kanser bakımındaki eksiklikler pek çok kez tartışılmış ve mevcut bakım kalitesinin iyileştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Friese ve Himes-Ferris, 2013; Kamisli, Yuce, Karakilic, Kilickap, Hayran, 2017; Güner, Hiçdurmaz, Kocaman Yıldırım, İnci, 2018). Bakım kalitesini etkileyen faktörlerden biri, ayaktan veya yataklı sağlık hizmetlerinde kanser hastalarına tedavi ve bakım sunan hemşirelerin kansere ve tedavisine ilişkin algılarıdır. Bazı çalışmalar, hemşirelerin kansere karşı olumlu tutumları olduğunu gösterirken (Dedeli, Kacer Daban ve Pakyuz, 2016; İster ve Altınbaş, 2021), bazıları bunun tersini ortaya koymaktadır (Kearney, Miller, Paul, Smith, Rice, 2003; Kamisli ve diğerleri, 2017; Güner ve diğerleri, 2018). Önceki yıllarda yapılan çalışmalardan biri; hemşirelerin %35.6'sının kanser tedavilerinin faydalarına inanmadığını ortaya koyarken (McCaughan ve Parahoo, 2000), diğer çalışmada kanser hastalarına yönelik olumsuz tutumlara sahip hemşirelerin, hastanın ve ailesinin fiziksel, ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadığını göstermiştir (Kearney ve diğerleri, 2003).

Kansere yönelik olumsuz tutumların yanı sıra hastalığın doğası, hastanın kanser tanısına tepkisinin ele alınması, tedavinin yan etkileri, palyatif bakımın gerekliliği, karar verme konusundaki belirsizlikler gibi unsurların onkoloji alanında çalışan hemşireleri zorladığı ileri sürülmektedir (Gallegher ve Gormley, 2009; Banerjee, Manna, Coyle, Johnson Shen, Pehrson ve diğerleri, 2016; Zareifar, Haghanah, Beigipour, Hosseini, Molavi ve diğerleri, 2017). Hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmanın getirdiği güçlüklerle başedebilmeleri, bu özelleşmiş alanda çalışırken memnuniyet duyabilmeleri ve mesleki doyum sağlamaları için gerekli koşulların sağlanması önemlidir. Literatürde sağlıklı bir çalışma ortamının, yeterli eleman sayısının, yönetim ile uyumlu bir ilişkinin, idari karar alma sürecine katılımın, diğer çalışanların desteğinin ve hastanın güvenli bakımının hemşirelerde memnuniyeti sağlayan faktörler olduğu ifade edilmektedir (Friese ve Himes-Ferris, 2013; Bordignon, Monteiro, Mai, Martins, Rech ve diğerleri, 2015). Öte yandan, yapılan çalışmalar uzun çalışma saatleri, ağır iş yükü, yetersiz personel, zorlu vakalar ve sık ölümlerle yoğun bir şekilde çalışmanın, kemoterapi ve radyoterapi gibi karmaşık tedavileri uygulamanın onkoloji alanında çalışan profesyonelleri zorladığını ortaya koymaktadır (Demirci, Yıldırım, Ozsaran, Uslu, Yalman ve diğerleri, 2010; Balbay, Işikhan, Balbay, Annakkaya, Arbak, 2011; Bordignon ve diğerleri, 2015). Onkoloji gibi uzmanlığın ve deneyimin oldukça önemli olduğu bir alandan hemşirelerin memnuniyetsizlik, doyumsuzluk, tükenme, stres veya iş yükü nedeniyle ayrılma isteği bakımın kalitesi, personelin sürekliliği ve sunulan hizmetin maliyeti açısından oldukça önemlidir (Lagerlund, Sharp, Lindqvist, Runesdotter, Tishelman, 2015).

Kanser hastalarının bakımı, multidisipliner bir yaklaşım gerektirir ve hemşireler kanser bakımının önemli ve ayrılmaz unsurudur (İster ve Altınbaş, 2021; Hedenstorm, Sneha, Nalla, Wilson, 2021). Onkoloji hemşirelerinin bütüncül ve duyarlı bakım sunabilmeleri için öncelikle kanser hastalarına bakım vermeyi nasıl algıladıklarını, zorlayıcı durumlarla nasıl baş ettiklerini, alanda çalışmaya ilişkin memnuniyet düzeylerini ve memnuniyetlerini etkileyen değişkenleri belirlemek gerekir. Türkiye'de geniş örnekleimde yapılacak bir çalışmanın hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin görüşlerinin, zorluklarla baş etme biçimlerinin, memnuniyetlerinin ve memnuniyetlerini yordayan faktörlerin belirlenmesinin kanser hastalarına bakım ile ilgili önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle "Onkoloji Alanında Çalışan Hemşirelerin Psikososyal Bakım Verme Konusundaki Gereksinimlerinin Belirlenmesi" başlıklı projenin verilerinin bir bölümünün yer aldığı bu çalışmada amaç, onkoloji alanında çalışan hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin görüşleri, memnuniyetleri ve memnuniyetlerini yordayan değişkenlerini belirlemektir.

Araştırma Soruları

1. Hemşireler kanser hastalarıyla çalışmayı nasıl algılamaktadırlar?
2. Hemşireler kanser hastalarıyla çalışmaktan nasıl etkilenmekte ve olumsuz etkilerle nasıl baş etmektedirler?
3. Hemşirelerin onkoloji alanında çalışmaya ilişkin memnuniyet düzeyleri nedir?
4. Hemşirelerin onkoloji alanında çalışmaya ilişkin memnuniyetlerini yordayan değişkenler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel olarak tasarlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışma “Onkoloji Alanında Çalışan Hemşirelerin Psikososyal Bakım Verme Konusundaki Gereksinimlerinin Belirlenmesi” isimli projenin bir bölümüne ait bulguları içermektedir. Araştırma, Türkiye’nin İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması’na (İBBS) göre 12 coğrafi bölgede yer alan toplam 32 hastanede (12 Üniversite, 11 Devlet, 9 Özel) yapılmıştır (Taş, 2006). Bu bölgelerin her birinden en fazla hasta ve hemşire kapasitesine sahip olan hastanelerden bir devlet, bir üniversite ve bir özel hastane seçilmiştir. Araştırmanın evrenini seçilen 32 hastanenin ayaktan veya yataklı onkoloji birimlerinde çalışan hemşireler oluşturmuştur (N=1389). Örneklemde tam sayım yöntemine gidilmiş, Nisan-Ağustos 2017 tarihleri arasında onkoloji-hematoloji yatan hasta servisinde, ayaktan kemoterapi ünitesinde, radyoterapi ünitesinde, kemik iliği nakli ünitesinde ve genel servislerde doğrudan erişkin onkoloji hastalarıyla çalışan bütün hemşireler örneklem kapsamına alınmış ve toplam 1189 (%85.6) hemşire ile çalışma tamamlanmıştır.

Dahil Edilme Kriterleri

- Ayaktan veya yataklı onkoloji birimlerinde erişkin onkoloji hastalarıyla çalışma,
- Erişkin onkoloji hastalarına bakım verilen genel servislerde çalışma,
- Onkoloji hastalarına doğrudan bakım verme,

Dışlanma Kriterleri

- Erişkin onkoloji hastalarına doğrudan bakım vermeyen eğitici ya da yönetici pozisyonunda olma.

Veri Toplama

Araştırmanın verileri, Nisan-Ağustos 2017 tarihleri arasında, araştırma hakkında bilgi verilmesi, yazılı ve sözlü onamların alınmasının ardından, yaklaşık 15 dakika süreyle yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anketörler tarafından toplanmıştır. Belirlenen anketörlere proje yürütücüsü tarafından anket formunun nasıl uygulanması gerektiği ve dikkat edilmesi gereken konular hakkında uygulama öncesi ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek oluşturulan anket formu ile toplanmıştır (Kearney ve diğerleri, 2003; Balbay ve diğerleri, 2011; Bordignon ve diğerleri, 2015; Dedeli, Kacer Daban ve Pakyuz, 2016). Ankette toplam 41 soru yer almaktadır. Bu makalenin incelediği ilk 26 soru hemşirelerin sosyodemografik ve mesleki bilgileri, kansere ve onkoloji alanında kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin algıları, kanser hastalarıyla çalışmaktan etkilenmeleri ve olumsuz etkilerle başetme biçimleri ile onkolojide çalışmaya ilişkin memnuniyet düzeylerine ilişkindir. Ankette çoktan seçmeli, açık uçlu ve derecelendirme soruları yer almıştır. Çoktan seçmeli sorularda diğer seçeneği sunularak her yanıtın verilebilmesi sağlanmış, açık uçlu sorulara verilen yanıtlar araştırmacılar tarafından gruplanarak değerlendirilmiştir. Hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmanın olumsuz etkileriyle baş etmede kullandıkları yöntemlerin etkililiği ile onkolojide çalışmaktan duydukları memnuniyeti 0-10 puan arasında derecelendirmeleri istenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS for Windows (version 23.0) aracılığıyla incelenmiş, veri tipine göre sayı ve yüzdelikler veya ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterip parametrik test varsayımlarını karşıladıkları için t testi, Varyans analizi, Pearson korelasyonu ve çoklu regresyon analizleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, Koç Üniversitesi Etik Kurulu onayı alınmıştır (2016.162 IRB 3.092). Araştırmanın yapıldığı kurumlardan yazılı izin, araştırmaya katılan hemşirelerden sözlü ve bilgilendirilmiş onam formu aracılığıyla yazılı onam alınmıştır. Araştırma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri’ne uygun olarak yapılmıştır.

BULGULAR

Anketi dolduran toplam 1189 hemşirenin yaş ortalaması 32 olup, çoğunluğu kadındır (%86.6, n=1022). Katılımcıların yarısından fazlası (%53.7, n=631) lisans mezunu, çoğunluğu (%44.9, n=458) üniversite hastanesinde ve yaklaşık yarısı (%47, n=519) onkoloji/hematoloji servisinde çalışmaktadır. Hemşire olarak ortalama çalışma süresi 11 yıl olan katılımcıların, kanser hastalarıyla çalışma süresi ortalama 6 yıldır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin büyük çoğunluğunun kanser hastalığına ilişkin olumsuz algıya sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 1). Hemşirelerin yaklaşık dörtte üçü (%71.3) kanseri “yaşamı tamamen değiştiren bir hastalık”, %70.4’ü “kabul edilmesi zor bir hastalık”, %56.3’ü “ağrı, acı veren bir hastalık” ve %44.9’u “ölümcül bir hastalık” olarak tanımlamışlardır. Kanser hastalarıyla çalışmanın olumlu yönlerini; 'sabır geliştirici' (%58.6), 'ayrıcalıklı' (%51.4) ve 'olgunlaştırıcı' (%37.9) olarak ifade eden hemşireler, olumsuz yönlerini ise 'özveri gerektiren' (%68.1), 'yıpratıcı' (%63.6), 'stresli' (%62.3) ve 'tükenmişlik yaşatan' (%41.2) şeklinde sıralamışlardır.

Tablo 1: Hemşirelerin Kanser Algısı, Kanser Hastalarıyla ve Onkoloji Alanında Çalışmaya İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Hemşirelerin kanser algısı ve görüşleri	n	%
Kanser algısı *		
Olumlu		
• Kronik bir hastalık	463	39.4
• Olgunlaştıran bir hastalık	171	14.6
Olumsuz		
• Yaşamı tamamen değiştiren bir hastalık	838	71.3
• Kabullenilmesi zor bir hastalık	827	70.4
• Ağrı, acı çektiren bir hastalık	662	56.3
• Çaresizlik, umutsuzluk yaratan bir hastalık	549	46.7
• Ölümcül bir hastalık	528	44.9
• Korkutucu bir hastalık	425	36.2
• Belirsiz bir hastalık	342	29.1
• Stigmatik bir hastalık	52	4.4
Kanser hastalarına bakım vermeye ilişkin görüşleri*		
Olumlu		
• Sabır geliştirici	691	58.6
• Ayrıcalıklı ve özel	606	51.4
• Olgunlaştırıcı	447	37.9
• Doyum verici	244	20.7
• Dinamiklik ve canlılık sağlayıcı	117	9.9
Olumsuz		
• Fedakarlık gerektiren	804	68.1
• Yıpratıcı	750	63.6
• Stresli	735	62.3
• Tükenmişlik yaşatan	486	41.2
• Çaresizlik hissettiren	255	21.6
• Evham yaratan	165	14.0
Onkolojide çalışma düzenine ilişkin görüşler *		
• Hemşire hangi alanda uzmanlaşmış veya deneyimli ise o bölümde çalışmaya devam etmelidir.	620	52.1
• Onkolojide çalışan hemşirenin ihtiyacı olduğunda rotasyon ile başka bölümlerde bir süre çalışması uygundur.	540	45.4
• Yeni mezun bir hemşirenin onkolojide çalışması uygun değildir.	272	22.9
Onkolojide tükenmişlik yaşamadan çalışma süresine ilişkin görüşler		
• 1-3 yıl	316	27.6
• 4-6 yıl	428	37.4
• 7-10 yıl	282	24.7
• 11 yıldan daha fazla	117	10.2
İdeal onkoloji hemşiresinin özelliklerine ilişkin görüşler *		
• Sabırlı olmalı	1041	88.3
• Empatik olmalı	927	78.6
• Sakin olmalı	884	75.0
• Pozitif olmalı	870	73.8
• Soğukkanlı olmalı	799	67.8
• Şefkatli, merhametli olmalı	776	65.8
	696	59.0

• Fedakar, özverili olmalı	599	50.8
• Sevgi dolu olmalı	585	49.6
• İyimser olmalı	369	31.3
• Duygularını göstermeyen, rol yapabilen biri olmalı	168	14.2
• Duygusal, hassas olmalı		

*Hemşirelerden birden fazla cevap alınmıştır.

Hemşirelerin yarısından fazlası (%52.1) bakımın uzmanlaşmış veya deneyimli hemşireler tarafından sunulması gerektiğini ifade ederken, %45.4'ü de gereksinime göre farklı servislere rotasyon yapılmasını uygun bulmuştur. Diğer taraftan hemşirelerin yalnızca %10.2'si onkolojide tükenmişlik yaşamadan 11 yıldan fazla çalışmanın mümkün olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu onkoloji hemşirelerinin sabırlı (%88.3), empatik (%78.6), sakin (%75.0) ve pozitif (%73.8) olması gerektiğini ifade ederken, yaklaşık üçte biri (%31.3) onkoloji hemşirelerinin duygularını göstermeyen, rol yapabilen özellikte olması gerektiğini söylemiştir (Tablo 1).

Kanser hastalarıyla çalışmanın etkisine ilişkin özelliklerin yer aldığı tabloda dokuz ifadeden yalnızca biri olumludur (Tablo 2). Hemşirelerin yaklaşık yarısı (%47.2) kanser hastalarıyla çalışmanın "kendilerine ve hayata bakış açılarını olumlu yönde değiştirdiğini" söylerken, "bana ölümü hatırlatıyor" (%50.8), "kendim ve ailem kansere yakalanacakmış gibi hissediyorum" (%47.1), "tükenmişlik yaşıyorum" (%35.2), "yetersiz ve çaresiz hissediyorum" (%17.5) şeklinde olumsuz etkilerden bahsetmişlerdir. Olumsuz etkiler ile başetmek için; ekip olarak birbirlerini desteklediklerini (%53.8); müzik, resim, kitap okumak gibi hobilerle ilgilendiklerini (%44.2) söylerken, bir kısmı (%18.7) olumsuz etkilerle başetmek için hiçbir şey yapmadığını, %12.8'i ise, hastalarla iletişimini sınırlamaya çalıştığını belirtmiştir. Hemşireler kullandıkları başetme yöntemlerinin etkinliğini 10 puan üzerinden derecelendirdiklerinde ortalama puanları 5.47 ± 2.39 olmuştur.

Tablo 2: Kanser Hastalarıyla Çalışmanın Etkisinin ve Başetme Yöntemlerinin Dağılımı

Kanser hastalarıyla çalışmanın etkisi ve başetme yöntemleri	n	%
Kanser hastalarıyla çalışmanın etkisi *		
Olumlu		
• Kendime ve hayata bakışımı olumlu yönde değiştiriyor	549	47.2
Olumsuz		
• Bana ölümü hatırlatıyor	590	50.8
• Kendim ve ailem kansere yakalanacakmış gibi korkuya kapılıyorum	547	47.1
• Tükenmişlik yaşıyorum		
• Hastalara çok üzülüyor ve acıyorum	409	35.2
• Mesai dışında da hastalarımı düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum	390	33.6
• Kendime ve hayata bakış açımı olumsuz yönde değiştiriyor	297	25.6
• Kendimi yetersiz ve çaresiz hissediyorum	252	21.7
• Bakım vermekte zorlanıyorum	203	17.5
	68	5.9
Basetme yöntemleri *		
Olumlu		
• Ekip olarak birbirimize destek oluyoruz	602	53.8
• Müzik, resim, kitap okuma gibi hobilerle ilgileniyorum	495	44.2
• Masaj, yoga, meditasyon ve spor gibi aktivitelere katılıyorum	164	14.6
• Destek gruplarına katılıyorum	42	3.8
• Profesyonel birinden yardım alıyorum	28	2.5
Olumsuz		
• Hiçbir şey yapmıyorum	209	18.7
• Hastalarla yaşadıklarımı sürekli çevremdekilere anlatıyorum	157	14.0
• Hastalarla daha az iletişim kurmaya çalışıyorum	143	12.8
	Ortalama $\pm$ SS	Min-Max.
Basetme yöntemlerinin etkinlik düzeyi	5.47 ± 2.39	0-10

*Hemşirelerden birden fazla cevap alınmıştır.

Hemşirelerin kanser hastalarına bakım vermeye ilişkin memnuniyet düzeyleri 5.94 ± 3.10 (0-10 puan) olarak saptanmıştır. Memnuniyet düzeyleri bazı değişkenler açısından incelendiğinde; çocuğu olanların çocuğu

olmayanlara, lisans ve lisansüstü eğitim alanların sağlık meslek lisesi ve ön lisans düzeyinde eğitim alanlara, özel hastanede çalışanların devlet ve üniversite hastanelerinde çalışanlara, sadece gündüz çalışanların nöbetli çalışanlara, kemik iliği transplantasyon (KİT) ünitesinde çalışanların onkoloji/hematoloji ve kanser hastalarının yattığı genel servislerde çalışanlara, onkolojide çalışmayı kendi seçenlerin kendi seçimi olmayanlara, psikososyal bakıma ilişkin eğitim alanların eğitim almayanlara göre memnuniyet düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Hemşirelerin cinsiyeti, medeni durumu ve ailede kanser öyküsünün olması ise, memnuniyet düzeyi açısından fark yaratmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3: Hemşirelerin Sosyodemografik ve Mesleki Özelliklerine Göre Kanser Hastalarıyla Çalışma Konusundaki Memnuniyet Düzeyi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sosyodemografik ve Mesleki Özellikler	Ortalama $\pm$ SS	t/F	p
Cinsiyet			
Kadın	5.90 $\pm$ 3.16		
Erkek	6.25 $\pm$ 2.72	t=1.725	0.08
Medeni Durum			
Evli	5.85 $\pm$ 2.66		
Evli Olmayanlar/Bekâr, Boşanmış ve Dul	6.08 $\pm$ 3.69	t=.710	0.47
Çocuk Sahibi Olma			
Evet	6.06 $\pm$ 2.64		
Hayır	5.80 $\pm$ 3.50	t=2.169	0.03
Eğitim Durumu*			
Sağlık Meslek Lisesi ve Önlisans	5.72 $\pm$ 3.37		
Lisans ve Üstü	6.28 $\pm$ 2.60	t=3.916	0.00
Çalışılan Hastane Tipi*			
Devlet Hastanesi	5.88 $\pm$ 4.00		
Üniversite Hastanesi	5.39 $\pm$ 2.62		
Özel Hastane	7.36 $\pm$ 1.97	F=41.009	0.00
Çalışma Biçimi*			
Vardiya/Nöbet	5.54 $\pm$ 3.46		
Yalnız gündüz	6.48 $\pm$ 2.45	t=6.420	0.00
Çalışılan Servis/Ünite*			
Onkoloji/Hematoloji yatan hasta servisi	5.38 $\pm$ 2.69		
Ayaktan kemoterapi veya radyoterapi ünitesi	6.65 $\pm$ 2.47		
Kemik iliği transplantasyon ünitesi	6.79 $\pm$ 2.57		
Onkoloji hastasının yattığı diğer genel servisler	5.75 $\pm$ 4.93	F=20.904	0.00
Onkolojide Alanında Çalışma Kararı*			
Kendi Tercihi	7.17 $\pm$ 2.26		
Kendi Tercihi Değil	5.13 $\pm$ 3.42	t=13.503	0.00
Çalıştıkları Birimi Değiştirme İsteği*			
Değiştirmek İsteyen	4.36 $\pm$ 2.47		
Değiştirmek İstemeyen	7.29 $\pm$ 3.00	t=20.910	0.00
Ailede Kanser Öyküsü			
Var	6.07 $\pm$ 3.65		
Yok	5.84 $\pm$ 2.71	t=.656	0.51
Psikososyal Bakım Eğitimine Katılma Durumu*			
Evet	6.29 $\pm$ 2.50		
Hayır	5.84 $\pm$ 3.40	t=2.847	0.00

* $p<0.05$

Hemşirelerin yaşı ($r=.131$), hemşire olarak çalışma süresi ($r=.162$), kanserli hastalarla çalışma süresi ($r=.129$) ve mevcut hastanede çalışma süresi ($r=.119$) ile memnuniyet düzeyi arasında pozitif yönde zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmiştir ($p<0.05$). (Tablo 4).

Tablo 4: Hemşirelerin Bazı Özellikleri ile Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Hemşirelerin Özellikleri	Memnuniyet Düzeyi	
	r	p
Yaş	0.131	0.00
Hemşire olarak çalışma süresi	0.162	0.00
Kanserli hastalarla çalışma süresi	0.129	0.00
Mevcut hastanede çalışma süresi	0.119	0.00

Yaş, eğitim düzeyi, hastane tipi, çalışma biçimi, onkolojide çalışılan birim, hemşire olarak ve mevcut hastanede çalışma süresi, onkolojide isteyerek çalışma durumu, çalıştığı birimi değiştirme isteği ve psikososyal bakımla ilgili eğitim alma durumu çoklu regresyon analizi modeline dâhil edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Kanser Hastalarıyla Çalışma Memnuniyetinin Yordayıcıları

	B	Std. Erro r	Beta	t	Sig.	95.0% Confidence Interval Lower Bound	95.0% Confidence Interval Upper Bound
(Constant)	4.961	.918				3.159	6.763
Yaş	.005	.034	.012	.140	.889	-.062	.071
Özel hastanede çalışma	.973	.384	.112	2.533	.012	.219	1.727
Devlet hastanesinde çalışma	-.316	.286	-.045	-1.107	.269	-.877	.245
Hemşire olarak çalışma süresi(ay)	.002	.003	.077	.929	.353	-.003	.008
Mevcut hastanede çalışma süresi(ay)	.002	.002	.036	.729	.466	-.003	.006
Genel servislerde çalışma	.236	.363	.024	.650	.516	-.477	.949
Kemik iliği transplantasyon ünitesinde çalışma	-.032	.404	-.003	-.078	.938	-.826	.763
Ayaktan hasta ünitesinde çalışma	.227	.325	.030	.699	.485	-.411	.866
Çalışma biçimi	.466	.288	.069	1.617	.106	-.100	1.033
Onkolojide çalışma kararı	.959	.252	.141	3.811	.000	.465	1.453
Çalıştığı birimi değiştirme fırsatı	-2.298	.249	-.340	-9.231	.000	-2.787	-1.809
Eğitim düzeyi	.189	.265	.027	.715	.475	-.330	.709
Psikososyal bakım eğitimi alma	.077	.254	.010	.304	.762	-.421	.576

Model, hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin memnuniyetini tahmin etmede anlamlı bulunmuş ve varyansın %23.0'ını açıklamıştır (R^2 Adj=.230, $F(13, 662)=16.50$, $p<.0001$). Özel hastanede çalışmak, onkolojide çalışmayı isteyerek seçmiş olmak ve çalıştığı birimi değiştirmeyi istememek kanser hastalarıyla çalışma memnuniyetinin bağımsız yordayıcıları olarak belirlenmiştir ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Araştırmada hemşirelerin çoğunluğunun kanseri yaşamı büyük ölçüde değiştiren ve uyum sağlaması zor bir hastalık olarak algıladıkları belirlenmiştir. Hemşireler kanser hastalarına bakım vermenin olgunlaştırıcı, geliştirici, ayrıcalıklı ve özel durum gibi olumlu yönleri olsa da daha çok fedakarlık gerektiren, yorucu, stresli ve tükenmişliğe yol açan olumsuz yönleri olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın Türkiye'nin farklı bölgelerindeki onkoloji kliniklerinde çalışan hemşirelerin dahil edildiği geniş bir örnekleme gerçekleştirildiği düşünüldüğünde bu görüşlerin oldukça dikkat çekici olduğu söylenebilir. Kansere ilişkin olumsuz algılar, kanser hastalarına ve ailelerine verilen bakımın kalitesini etkileyebilir. Bu nedenle onkoloji hemşirelerinin kansere yükledikleri anlam, sundukları bakımın kalitesi ve mevcut başa çıkma mekanizmaları konusunda farkındalıklarının artırılması önemlidir. Onkoloji hemşireleri ile yapılan nitel bir çalışmada, hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmayı hem ödül hem de bedel olarak tanımladıkları, iş tatmini ve kişisel gelişimin en yaygın ödülleri arasında yer aldığı belirlenmiştir (Güner ve diğerleri, 2018). Ancak mevcut çalışmada olduğu gibi literatür ağırlıklı kanser hastaları ve aileleriyle çalışmanın zorlayıcı, stresli ve duygusal açıdan yorucu olduğunu göstermektedir (Gallegher ve Gormley, 2009; Subramanian ve Kumar, 2012; Zareifar ve diğerleri, 2017; Silva, Velasque ve Tonini, 2017). Onkoloji kliniklerinde kritik ve akut hastalarla çalışmaya ilişkin en yaygın stres faktörlerinden ikisi yoğun iş yükü ve yetersiz kurumsal destektir (Gallegher ve Gormley, 2009; Zamanzadeh, Rassouli, Abbaszadeh, Nikanfar, Alavi-Majd ve diğerleri, 2014). Daha önceki çalışmaların da doğruladığı gibi, çalışmamıza katılan hemşireler kanser hastalarının bakımının özel beceriler gerektirdiğini belirtmişlerdir. Mevcut sağlık sisteminde ağırlıklı olarak fiziksel bakım sunulduğundan, hemşireler psikososyal bakıma ihtiyaç duyan kanser hastalarının bakımında zorlanmaktadırlar (McCaughan ve Parahoo, 2000; Arantzamendi ve Kearney, 2004; Mohan, Wilkes, Ogunsi, Walker, 2005; Onan, Işıl ve Ünsal Barlas, 2013). Önceki araştırmalar, psikososyal desteğin belirli düzeyde hemşire uzmanlığı gerektirdiğini (Arantzamendi ve Kearney, 2004), kanser hastaları ve aileleriyle çalışan hemşirelerin yüksek kalitede ve destekleyici bakım sunmak istemelerine rağmen, yetersiz eğitimin çoğu zaman bunu engellediğini kabul etmişlerdir (Mohan ve diğerleri, 2005). Bu noktada konsültasyon liyezon psikiyatrisi (KLP) hemşireliğinin önemi ortaya çıkmaktadır. KLP hemşireleri gerek hasta ve ailelerinin psikososyal bakımını sağlarken gerekse alanda çalışan hemşirelerin psikososyal bakım verme konusunda eğitim ve destek ihtiyaçlarını

karşılıklıdır. Ayrıca KLP hemşireleri hemşirelerin iş doyumlarını artırmada, tükenmişlik ve merhamet yorgunluklarını önlemede anahtar bir role sahiptirler (Çam, Babacan Gümüş ve Yıldırım, 2014).

Çalışmaya katılan hemşireler tükenmişlik yaşamadan onkoloji alanında çalışmanın zor olduğunu, onkoloji hemşirelerinin sabırlı, sakin ve empatik olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Onkoloji alanında çalışan hemşirelerden beklenen özellikler arasında empati, etkili iletişimin sağlanmasında temel beceridir (Purandare, 1997; Banerjee ve diğerleri, 2016; Tuna ve Baykal, 2017). Banerjee ve arkadaşları (2016), hemşire ve hasta arasındaki empatik iletişimin genellikle kötü haber vermenin yükü, genel empati becerilerinin eksikliği ve kurumsal kısıtlamalar nedeniyle sektöre uğradığını ileri sürmektedirler (Banerjee ve diğerleri, 2016). Kanser hastalarıyla çalışmanın etkisini araştıran bir başka çalışma, onkolojide çalışmanın yalnızca empatiyi değil aynı zamanda duygusal emeği de gerektirdiğini doğrulamaktadır. Aynı çalışma, hastalara aşırı maruz kalmanın aşırı duygusal yakınlığı teşvik edebileceğini, bunun da çatışmaya ve mesleki sınırların ihlal edilmesine yol açabileceğini göstermektedir (Tuna ve Baykal, 2017). Empatik ve etkili iletişim kurmak, belirsizliğe, zor sorulara, korkuya ve öfkeye rağmen sakin ve sabırlı olmak, yoğun duygusal emek içeren onkoloji alanında olmazsa olmaz beceriler olarak sıralanabilir.

Mevcut çalışma, çoğu hemşirenin kanser hastalarıyla çalışmanın olumsuz etkilerini yaşadığını ve bazılarının bu etkilerle başetme konusunda hiçbir yardım almadığını göstermektedir. Bir araştırma, çok sayıda ölümcül hastayla ilgilenen onkoloji hemşirelerinin sadece işle ilgili stresle başa çıkmakta zorlanmadıklarını, aynı zamanda bunun kişisel ve sosyal yaşamlarını da olumsuz etkileyerek kendilerini endişeli, gergin ve bitkin hissetmelerine neden olduğunu göstermektedir (Onan, Işıl ve Ünsal Barlas, 2013). Kanser hastalarına bakım vermenin zorluğunu ortaya koyan başka bir çalışmada, hemşireler, işin kendilerini hayal kırıklığına uğrattığını, ihmal edilmiş, yetersiz ve öfkeli hissettirdiğini belirtmişlerdir (Watts, Botti ve Hunte, 2010). Benzer şekilde Subramanian ve Kumar (2012), onkoloji hemşirelerinin genel birimlerde çalışan hemşirelere göre daha yüksek oranda tükenmişlik yaşadıklarını, algılanan kişisel başarı düzeylerinin daha düşük olduğunu ve başetme becerilerinin daha az işe yaradığını saptamışlardır (Subramanian ve Kumar, 2012). Bu çalışmada olduğu gibi daha önce yapılan bir başka araştırmada, duygusal tükenmişliğin yüksek, kişisel başarı duygusunun düşük olduğu onkoloji alanında çalışan sağlık profesyonellerinin işle ilgili stresle başetmede zorluklar yaşadıklarını ortaya koymuştur (Guveli, Anuk, Ofiaz, Guveli, Kocaman Yıldırım ve diğerleri, 2015). Hemşirelerin memnuniyet duygusunu sürdürmek ve uzun vadeli nitelikli bakım sağlayabilmeleri için gerekli başetme becerilerini geliştirmek oldukça önemlidir. Bu çalışma, çoğu hemşirenin kanser hastalarının bakımının olumsuz etkileriyle başetmede bireysel öz bakım stratejilerini kullandığını ortaya koymuştur. Ancak bu tür baş etme yöntemlerinin orta derecede etkili olduğu göz önüne alındığında, onkoloji hemşirelerine yönelik farkındalık, eğitim ve destek programlarını içeren stratejilerle birlikte çalışma koşullarını iyileştirmeye yönelik kurumsal bakım stratejilerinin de geliştirmesi gerektiği söylenebilir. Çalışma koşullarının iyileştirilmesinde yapılabilecek düzenlemelerden belki de en önemlisi KLP hemşirelerinin bakım sistemi içinde daha etkin bir rolde yer almasının sağlanmasıdır. Alanda çalışan hemşirelerin hastaların bakımının olumsuz etkileriyle baş etmelerinde, memnuniyet düzeylerinin artırılmasında ve tükenmişlik düzeylerinin azaltılmasında KLP hemşirelerinin varlığı önemli bir boşluğu dolduracaktır (Çam, Babacan Gümüş ve Yıldırım, 2014).

Mevcut çalışmada onkoloji hemşirelerinin kanser hastalarıyla çalışmaktan orta düzeyde memnuniyet duydukları belirlenmiştir. Türkiye’de onkoloji servisinde çalışan hemşirelerle yapılan bir çalışmada hemşirelerin iş memnuniyeti orta düzeyde bulunurken (Ayakdas, Unsal Aydal, Arkan, Ozgursoy, Pamuk, 2018), Kanada’da yapılan çalışmada hemşirelerin memnuniyet düzeyi düşük belirlenmiştir (Bryant-Lukosius, Green, Fitch, Macartney, Robb-Blenderman ve diğerleri, 2007). Bu noktada hemşirelerin onkolojide çalışmaya ilişkin memnuniyet düzeylerini etkileyen değişkenlere bakmak yerinde olacaktır. Mevcut çalışmada lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip, özel hastanede, gündüz vardiyasında, KİT ünitesinde çalışan, onkolojide çalışmayı tercih eden ve çalıştığı kliniği değiştirmek istemeyenler ile psikososyal bakım konusunda eğitim alan hemşirelerin memnuniyet düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Çoklu regresyon analizinde ise özel hastanede çalışma, onkolojide çalışmayı isteme ve çalıştığı birimi değiştirmek istememe memnuniyet düzeyinin bağımsız yordayıcıları olarak saptanmıştır.

Her bir hastane tipinin farklı işleyişi söz konusudur. Hemşirelerin işe alım süreçlerinden, başvuran hemşirelerin seçimine, hangi serviste çalışacağını belirlenmesinden hangi vardiyada çalışılacağına kadar pek çok farklılık bu durumu etkileyebilir. Daha geleneksel, hekim merkezli çalışmanın olduğu, bağımlı rollerin ağırlıklı olarak beklendiği hastaneler hemşirelerin memnuniyetini azaltıyor olabilir. Özel hastaneler; bakım verilen hasta sayısının daha az olması, eğitim ve gelişimi daha fazla destekliyor olması, hemşirelerin otonomik çalışmalarına ve öğrendiklerini uygulamaya geçirmelerine fırsat tanıması, rol tanımlarının daha net olması gibi özellikleriyle memnuniyeti olumlu etkiliyor olabilirler.

Mevcut çalışmada onkolojide çalışmayı tercih eden ve çalıştığı birimi değiştirmek istemeyen hemşirelerin memnuniyet düzeyleri diğerlerinden daha yüksek bulunmuştur. Yapılan regresyon analizinde de onkolojide çalışmayı kendi seçme ve çalıştığı birimi değiştirmek istememe hemşirelerin memnuniyet düzeyinin bağımsız yordayıcıları arasında yer almıştır. Hemşirelerin çalışacakları kliniği kendilerinin seçmesi önemlidir ancak bu imkân her zaman sunulmamaktadır. Onkoloji hemşireleriyle yapılan bir çalışmada hemşirelerin çoğunluğunun çalıştığı kliniği kendilerinin seçmediği ve burada çalışıyor olmaktan memnun olmadıkları belirlenmiştir (Onan, Işıl ve Ünsal Barlas, 2013). Sherman ve diğerleri (2006) tarafından yapılan literatür incelemesinde, kontrol ve karar verme özgürlüğüne sahip olmanın iş doyumunu artırdığı, tükenmişliği azalttığı belirlenmiştir. Kontrolün kendinde olduğunu hisseden ve karar verme özgürlüğüne sahip sağlık çalışanlarının iş streslerinin az, memnuniyetlerinin yüksek olduğu ifade edilmiştir (Sherman, Edwards, Simonton, Mehta, 2006). Benzer şekilde otonomi sahibi olan hemşirelerin memnuniyetlerinin yüksek olduğunu gösteren başka çalışmalar da mevcuttur (Cummings, Olson, Hayduk, Bakker, Fitch ve diğerleri, 2008; Castaneda ve Scanlan, 2014; Silva, Velasque ve Tonini, 2017). Onkoloji alanında çalışmayı tercih etmek ve bu alanda çalışmayı istemek sunulan hizmetin kalitesi açısından son derece önemlidir. Onkoloji alanında deneyimli ve uzman hemşirenin memnuniyetsizlik nedeniyle ayrılması nitelikli hemşire sayısını azaltmaktadır. Onkoloji alanında hemşire sirkülasyonun fazla olması zaten yetersiz olan uzman hemşire sayısının daha da azalmasına, iş yükü ve stresin artmasına ve sonuç olarak memnuniyetsizliğin oluşmasına neden olmaktadır. Bakıma ihtiyaç duyan hasta sayısının giderek arttığı onkolojide, uzman ve deneyimli onkoloji hemşireliği iş gücünün sürdürülmesi nitelikli bakımın sağlanması adına son derece değerlidir. Uzman ve deneyimli onkoloji hemşirelerinin alanda tükenmeden çalışabilmelerinde, genç hemşirelerin onkoloji alanında çalışmayı tercih etmelerinde ihtiyaç duyulan psikososyal destek sağlanmalıdır. KLP hemşireleri onkoloji hemşirelerinin gereksinim duyduğu psikososyal desteği sunabilecek uzmanlık ve beceriye sahiptirler.

Araştırmanın sınırlılıkları ve güçlü yönleri

Ülke çapında oldukça geniş bir örneklemede, %85.6 yanıtlama oranıyla yapılmış olması bu çalışmanın en güçlü yanıdır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar; onkoloji hemşirelerinin kanseri ve kanser hastalarıyla çalışmayı nasıl algıladıkları, onkoloji alanında çalışıyor olmaktan nasıl etkilendikleri, olumsuz etkilerle başetmek için neler yaptıkları, onkoloji alanında çalışmaya ilişkin memnuniyetleri ve memnuniyet düzeylerinin yordayıcıları hakkında bizlere güçlü bir bakış açısı sunmaktadır. Bu bağlamda onkoloji hemşirelerinin kansere ve kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin olumsuz algıları, başetmede kullandıkları yöntemlerin sınırlılığı, memnuniyet düzeylerinin azlığı dikkat çekicidir.

Bu araştırmanın sınırlılıklarından biri verilerin öz bildirimle dayalı olarak anket formu ile toplanmış olmasıdır. Bu nedenle, hemşireler memnuniyet düzeylerini olduğundan fazla ya da az ifade etmiş olabilirler. Ayrıca standart bir ölçme aracı olmaması nedeniyle hemşirelerin memnuniyet düzeyi 1-10 arasında derecelendirilen bir soru ile ölçülmüştür. Memnuniyet düzeyinin standart bir ölçme aracı ile ölçülmesi sonuçları daha güçlü kılabilir diye düşünülmektedir.

SONUÇ

Çalışma sonuçları, genel olarak onkoloji hemşirelerinin kansere ve kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin olumsuz algılara sahip olduklarını göstermektedir. Kanser hastalarıyla çalışmanın olumsuz etkilerine vurgu yapan hemşireler, sıklıkla ölümü düşündüklerini, kendilerini çaresiz ve yetersiz hissettiklerini, tükenmişlik yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu tür olumsuz algılar bakım kalitesini ve hasta memnuniyetini olumsuz yönde etkilemekte, hemşirelerin baskı ve kaygı hissetmelerine neden olmaktadır. Bu nedenle onkoloji kliniklerinde daha fazla uzmanlık ve deneyime sahip hemşirelerin tükenmişlik yaşamadan uzun süre çalışabilmesi için hastalığa ilişkin gerçekçi ve olumlu algıların geliştirilmesine yönelik eğitim ve destek programlarının sağlanması önerilmektedir.

Onkoloji hemşirelerinin kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin memnuniyetlerinin ve memnuniyet düzeylerini yordayan faktörlerin incelendiği çalışmada, yaş, eğitim, deneyim, çalışma biçimi, çalışılan hastane, onkoloji alanında çalışma tercihi ve çalıştığı birimi değiştirme isteği değişkenleri arasından hemşirelerin çalıştığı hastane tipinin, onkoloji alanında çalışmayı kendilerinin seçmesinin ve ayrılma niyetinin olmamasının memnuniyeti yordayan değişkenler olduğu belirlenmiştir. Zor çalışma koşulları nedeniyle stresin yoğun yaşandığı, tükenmişliğin, işten ayrılma niyetinin fazla olduğu, yetersiz personel sayısı ve fazla sirkülasyonun söz konusu olduğu onkoloji alanında çalışan hemşirelerin kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin memnuniyeti incelenmesi gereken önemli bir konudur. Onkoloji alanında hemşire iş gücü planlaması yapılırken kanser hastalarıyla çalışmaya ilişkin memnuniyeti etkileyen değişkenlerin dikkate alınmasının ve hemşirelerin memnuniyetini arttırmaya yönelik yeni stratejiler geliştirilmesinin olumlu sonuçlara neden olacağı düşünülmektedir. Onkoloji

hemşirelerinin alanın getirdiği zorluklarla etkili bir şekilde baş etmelerinde, tükenmişlik ve merhamet yorgunluğu yaşamadan uzun süre nitelikli bakım sağlayabilmelerinde KLP hemşirelerine önemli sorumluluklar düşmektedir.

Yazar Katkıları: Fikir ve tasarım: P.G., F.İ., N.Y. Veri toplama: P.G. Veri analizi ve yorumlama: P.G., F.İ., N.Y. Makale yazımı: P.G., F.İ. Eleştirel inceleme: P.G., N.Y.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Bu çalışma Vehbi Koç Vakfı Hemşirelik Fonu tarafından desteklenmiştir [hibe numarası 2016.2-2].

KAYNAKÇA

- Arantzamendi, M., Kearney, N. (2004). The psychological needs of patients receiving chemotherapy: an exploration of nurse perceptions. *European Journal of Cancer Care*, 13, 23-31. doi: 10.1111/j.1365-2354.2003.00438.x.
- Ayakdas, E., Unsal Aydal, E., Arkan, B., Ozgursoy, B.N., Pamuk, B.O. (2018). Investigation of the relationship between stress, burnout, job satisfaction of nurses working in oncology clinic. *Medical Science*, 22(90), 148-155.
- Balbay, O.A., İşikhan, V., Balbay, E.G., Annakkaya, A.N., Arbak, P.M. (2011). Burnout status of health care personnel working in oncology and their coping methods. *Healthmed*, 5(4), 730-740.
- Banerjee, S.C., Manna, R., Coyle, N., Johnson Shen, M., Pehrson, C., Zaider, T. ... Bylund, C.L. (2016). Oncology nurses' communication challenges with patients and families: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 16, 193-201.
- Bordignon, M., Monteiro, M.I., Mai, S., Martins, M.F.S.V., Rech, C.R.A., Trindade, L.L. (2015). Oncology nursing professionals' job satisfaction and dissatisfaction in Brazil and Portugal. *Texto Contexto Enferm Florianópolis*, 24(4), 925-33. doi:10.1590/0104-0707201500004650014
- Bryant-Lukosius, D., Green, E., Fitch, M., Macartney, G., Robb-Blenderman, L., McFarlane, S. ... Milne, H. (2007). A survey of oncology advanced practice nurses in Ontario: Profile and predictors of job satisfaction. *Nursing Leadership*, 20(2), 50-68.
- Castaneda, G.A., Scanlan, J.M. (2014). Job satisfaction in nursing: A concept analysis. *Nursing Forum*, 49(2), 130-138. doi: 10.1111/nuf.12056
- Cummings, G.G., Olson, K., Hayduk, L., Bakker, D., Fitch, M., Green, E., Butler, L., Conlon, M. (2008). The relationship between nursing leadership and nurses' job satisfaction in Canadian oncology work environments. *Journal of Nursing Management*, 16, 508-518. doi: 10.1111/j.1365-2834.2008.00897.x.
- Çam O, Babacan Gümtüş A, Yıldırım S (2014). Fiziksel hastalıklara verilen psikososyal tepkiler. Ed: Çam O, Engin E, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bakım Sanatı, İstanbul Tıp Kitabevi, 1.Baskı, İstanbul (ISBN- 978-605-4499-92-2).
- Dedeli, O., Kacer Daban, U., Pakyuz, S.C. (2016). Turkish nurses' attitudes towards patients with cancer. *International Journal of Nursing Science*, 6(1), 1-6. doi: 10.5923/j.nursing.20160601.01
- Demirci, S., Yildirim, Y.K., Ozsaran, Z., Uslu, R., Yalman, D., Aras, A.B. (2010). Evaluation of burnout syndrome in oncology employess. *Medical Oncology*, 27(3), 968-974. doi: 10.1007/s12032-009-9318-5
- Friese, C.R., Himes-Feris, L. (2013). Nursing practice environments and job outcomes in ambulatory oncology settings. *The Journal of Nursing Administration*, 43(3), 149-154. doi:10.1097/NNA.0b013e318283dc3f
- Gallegher, R., Gormley, D.K. (2009). Perceptions of stress, burnout, and support systems in pediatric bone marrow transplantation nursing. *Clinical Journal of Oncology Nursing*, 13(6), 681-685.
- Guveli, H., Anuk, D., Oflaz, S., Guveli, M.E., Kocaman Yildirim, N., Ozkan, M., Ozkan, S. (2015). Oncology staff: burnout, job satisfaction and coping with stress. *Psychooncology*, 24(8), 926-931. doi: 10.1002/pon.3743
- Güner, P., Hiçdurmaz, D., Kocaman Yıldırım, N., İnci, F. (2018). Psychosocial care from the perspective of nurses working in oncology: A qualitative study. *European Journal of Oncology Nursing*, 34, 68-75. doi:10.1016/j.ejon.2018.03.005
- Hedenstorm, M.L., Sneha, S., Nalla, A., Wilson, B. (2021). Nursing student perceptions and attitudes toward patients with cancer after education and mentoring: integrative review. *JMIR Cancer*, 7(3), e27854. doi: 10.2196/27854
- İster, E.D., Altınbaş, Y. (2021). Nurses attitudes toward cancer and affecting factors. *Turkish Journal of Oncology*, 36(1), 79-86. doi: 10.5505/tjo.2020.2303
- Kamisli, S., Yuce, D., Karakilic, B., Kilickap, S., Hayran, M. (2017). Cancer patients and oncology nursing: perspectives of oncology nurses in Turkey. *Nigerian Journal of Clinical Practice*, 20 (9), 1065-1073. doi:10.4103/njcp.njcp_108_16
- Kearney, N., Miller, M., Paul, J., Smith, K., Rice, A.M. (2003). Oncology health care professionals' attitudes to cancer: a professional concern. *Annals of Oncology*, 14, 57-61. doi: 10.1093/annonc/mdg018.
- Lagerlund, M., Sharp, L., Lindqvist, R., Runesdotter, S., Tishelman, C. (2015). Intention to leave the workplace among nurses working with cancer patients in acute care hospitals in Sweden. *European Journal of Oncology Nursing*, 19, 629-637. doi: 10.1016/j.ejon.2015.03.011
- McCaughan, E., Parahoo, K. (2000). Medical and surgical nurses' perceptions of their level of competence and educational needs in caring for patients with cancer. *Journal of Clinical Nursing*, 9, 420-428. doi: 10.1046/j.1365-2702.2000.00403.x.
- Mohan, S., Wilkes, L.M., Ogunsiyi, O., Walker, A. (2005). Caring for patients with cancer in non-specialist wards: the nurse experience. *European Journal of Cancer Care*, 14, 256-263. doi: 10.1111/j.1365-2354.2005.00566.x
- Onan, N., Işıl, Ö., Ünsal Barlas, G. (2013). The effect of a new coping intervention on stress and burnout in Turkish oncology nurses. *MÜSBED*, 3(3), 121-130. doi: 10.5455/musbed.20130814120535
- Purandare, L. (1997). Attitudes to cancer may create a barrier to communication between the patient and caregiver. *European Journal of Cancer Care*, 6, 92-99. doi:10.1046/j.1365-2354.1997.00017.x.

- Sherman, A.C., Edwards, D., Simonton, S., Mehta, P. (2006). Caregiver stress and burnout in an oncology unit. *Palliative & Supportive Care*, 4, 65-81. doi:10.1017/s1478951506060081.
- Silva, R.V., Velasque, L.S., Tonini, T. (2017). Job satisfaction in an oncology nursing team. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 70(5), 988-995. doi: 10.1590/0034-7167-2016-0422
- Subramanian, S., Kumar, M.V. (2012). Burn-out and coping strategies among nurses treating HIV/AIDS, cancer and general patients. *Journal of Organization and Human Behavior*, 1(3), 54-61.
- Sung H, Ferlay J, Siegel RL, Laversanne M, Soerjomataram I, Jemal A, et al. (2020). Global cancer statistics 2020: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. *CA: Cancer Journal for Clinicians*, 71, 209-249. doi:10.3322/caac.21660
- Taş, B. (2006). Adaptation process to the European Union for Turkey's new region concept: the nomenclature of territorial units for statistics (NUTS). *Journal of Social Science*, 8(2), 186-198.
- Tuna, R., Baykal, U. (2017). A qualitative study on emotional labor behavior of oncology nurses and its effects. *International Journal of Caring Sciences*, 10(2), 929-936. <http://www.internationaljournalofcaringsciences.org/>
- Turkey Statistical Institute (TUIK) (2024). *Causes of death statistics*. [Erişim tarihi:17.02.2024]. Erişim linki: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2022-49679>
- Watts, R., Botti, M., Hunte, M. (2010). Nurses' perspectives on the care provided to cancer patients. *Cancer Nursing*, 33(2), E1-E8. doi: 10.1097/NCC.0b013e3181b5575a.
- World Health Organization (WHO) (2024). Global cancer burden growing, amidst mounting need for services. [Erişim tarihi: 17.02.2024]. Erişim linki: <https://www.who.int/news/item/01-02-2024-global-cancer-burden-growing--amidst-mounting-need-for-services>
- Zamanzadeh, V., Rassouli, M., Abbaszadeh, A., Nikanfar, A., Alavi-Majd, H., Ghahramanian, A. (2014). Factors influencing communication between the patients with cancer and their nurses in oncology wards. *Indian Journal of Palliative Care*, 20(1), 12-20. doi: 10.4103/0973-1075.125549
- Zareifar, S., Haghpahan, S., Beigipour, Z., Hosseini, S., Molavi, M.A., Naderi, M. (2017). Job satisfaction and stress levels of nurses working in oncology wards; A multicenter study. *Galen Medical Journal*, 6(2), 128-135. doi: 10.31661/gmj.v6i2.722